

אלה פקודי המשכן אשר פקד על פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן¹. ראוי להבין, שאמרו חז"ל (תנחומא משפטים ג) כל מקום שנאמר 'אלה' פוסל את הראשונים, ומה בא לפסול כאן במלת אלה². הגם שאפשר לומר שפוסל מעשה עגל, הלא נאמרו כמה סדרות אחר מעשה העגל³; כי גם פרשת 'תרומה - תצוה' נאמרו אחר מעשה העגל. גם אמרו 'משכן העדות' צריך להבין למה נקרא המשכן עדות ומדרש חז"ל ידוע⁴. גם אמרו 'אשר פקד על פי משה'⁵ צריך להבין, הלא משה בעצמו הוא הנותן חשבון על המלאכת המשכן, והיה לו לומר 'אשר פקד מאת משה', והיה המשמעות שפקד ונתן חשבון לאחרים ממה שהיה תחת ידו מנדבת המשכן. וגם הלשון 'על פי משה' אינו מדוקדק, שהיה לו לכתוב 'על ידי משה'. גם אמרו 'עבודת הלוים ביד איתמר' אינו מובן מה מלמדינו כאן אצל חשבון מלאכת המשכן; שהרי עדיין לא נתמנו הלוים עליו רק אחר שהוקם המשכן כמה חדשים בעת המסעות - אז נתמנו הלוים לשאת אותו⁶.

ויראה לומר על פי פשוטו, על פי מדרש רבה בפרשה זאת (שמו"ר נא ב)⁷ וזה לשונו: דבר אחר, איש אמונות (משלי כח כ) - זה משה וכו', ומשה היה גזר לעצמו על מלאכת המשכן, אלא בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה שיעשה המשכן - מיד (שמות לה כא)⁹ ויבאו קל איש וגו', לכמה ימים הביאו כל הנדבת. אמר רבי יוחנן: לשני בקרים הביאו והותר, שנאמר (שמות לו ז)¹⁰ והמלאכה היתה דים¹¹, נכנס משה אצל בצלאל ראה שהותיר מן המשכן, אמר לפני הקדוש ברוך הוא: רבון העולם, עשינו את מלאכת המשכן והותרנו מה נעשה בנותר, אמר לו: לך ויעשה בהם משכן לעדות, הלך משה ועשה בהם. כיון שבא ליתן חשבון אמר להם כך וכך יצא למשכן, וביקר עשיתי משכן לעדות, הוי 'אלה פקודי המשכן משכן העדות' עיין במדרש. הנה המדרש הזה אין לו שחר כלל, ואומר דרשוני

ויש לפרש כך; דהנה כבר כתבנו למעלה הרבה מזה, שעיקר כונת מלאכת המשכן היה - כדי שישקרה בארץ להיות מקום להשראת השכינה, והיה צריך לזה הכנות וקדושות גדולות, והקב"ה צוה למשה על מלאכת המשכן - שיביאו כל ישראל נדבתם בנדיבות לב, כמו שכתוב בפרשה¹² והתורה העידה על ישראל גודל נדבת לבם שהיה בזריזות גדול. על כן נוכל לומר שהיה כל כך נדבת לבם הטהור כל כך בקדושה גדולה וכוונה עצומה - אשר כל אחד ואחד מישראל היה מייחד יחודים גדולים במחשבתם בעת הבאת הנדבות, וגם היה להם השתוקקות והתלהבות גדול באהבה רבה וביראה גדולה בעת הבאת נדבתם, אשר על ידי כונתם ואהבתם ויראתם היה בהם כח להמשיך קדושה גדולה כל כך על כל דבר ודבר, כדי להמשיך השכינה למטה על מעשיהם, והיה כונתם אז להשראת השכינה על מעשי ידיהם, והותיר עוד קדושה על ידי מחשבתם - להמשיך גם כן קדושה לדורות הבאים גם כן. וזהו כונת הכתוב בפרשת ויקהל (שמות לו ד)¹³ ויבאו כל החכמים העשירים וגו' איש איש ממלאכתו וגו' אל משה ויאמרו מרבים העם להביא מדי העבודה למלאכה רצה לומר, שהחכמים הבינו בעת מלאכתם והרגישו גודל הקדושה בכל דבר ודבר מנדבת המשכן, שהאירו בני ישראל בכל דבר כל כך קדושה רבה אשר יש די והותר מן הקדושה אשר צריך לעת עתה להשראת השכינה, רק היה כונתם בגודל התלהבותם בנדבתם שיאירו עלינו עד סוף כל הדורות - מאיר לנו בעת לימוד התורה של מלאכת המשכן ונדבת המשכן, מאיר לנו ללבנו גודל אהבה ויראה שלהם, עד שיאיר לנו גם כן איזה הארה בעת לימוד מעשה המשכן למשוך עלינו מעט קדושה בכל עת לימוד התורה הזאת

¹ שמות פרק לח: (כא) אלה פקודי המשכן אשר פקד על פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן: (כב) ויבצלו בן יאורי בן חור למטה יהודה עשה את קלא אשר צנה יקוק את משה: (כג) ואלו אלה אב בן אחיסומר למטה דן חרש וחשב ורקם בתללת ובארגמן ובתולעת השני ובשש: o

² ספר עץ הדעת טוב - פרשת פקודי: אלה פקודי וכו' כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים וכאן ימשוך הכתוב את דרכו שבכל הפרשיות הנ"ל כי לא רצה הקב"ה לקבל נדבה מיד הערב רב לפי שעשו את העגל וז"ש אלה הם פקודי המשכן שנתנדבו בני ישראל אמנם פסל נדבת הערב רב כי לא התפקדו בתוך בני ישראל מצות נדבת המשכן וביאר סיבת הפיסול הלא אמר משכן העדות כי הנה ענין עשיית המשכן הי' להיותו עדות לישראל שהקב"ה מחל להם עון העגל וזה בראותינו שאחר העגל בא והשרה שכינתו בתוכם כי לכן נקרא משכן העדות

³ שמות פרק לא (כי תשא): (יח) ויתן אל משה פכלתו לדבר אתו בחר סיני שני לחת העדת לחת אבן פתבים באצבע אלהים:

⁴ רש"י: (יח) ויתן אל משה וגו' - אין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן:

⁵ מדרש תנחומא (ורשא) פקודי סימן ב: מה שמים וארץ הם עדים על ישראל דכתיב העידות: בכס היום את השמים ואת הארץ (דברים ל) אף משכן עדות לישראל שנאמר אלה פקודי המשכן משכן העדות ... ד"א משכן העדות עדות לכל האומות שנתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל על מעשה העגל,

⁶ תרגום אונקלוס שמות פרק לח: (כא) אליו מיני משכנא דתמניא על מימרא (מאמר) דמשה פולחן ליואי בידא דאיתמר בר אהרן כהנא:

⁷ רש"י: עבדת הלוים - פקודי המשכן וכליו היא עבודה המסורה ללוים במדבר, לשאת ולהוריד להקים איש איש למשאו המופקד עליו, כמו שאמרו בפרשת נשא (במדבר ד): ביד איתמר - הוא היה פקיד עליהם למסור לכל בית אב עבודה שעליו:

⁸ שמות רבה (וילנא) פרשה נא: ב עליו נאמר (מ"ב = מלכים ב' = יב) ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף, ולא יחשבו זה דורו של יואש שהיו עושין באמונה, שנו רבותינו מי שהיה נכנס לתרום את הלשכה לא היה נכנס לא בפרגוד חפות ולא באנפליא שאם יעשיר יאמרו מתרומת הלשכה העשיר, שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום שנאמר (במדבר לב) והייתם נקיים מה' ומישראל, ומשה היה גזר לעצמו על מלאכת המשכן, אלא בשעה שא"ל הקדוש ברוך הוא למשה שיעשה המשכן מיד ויבאו כל איש וגו', לכמה ימים הביאו כל הנדבה, א"ר יוחנן לשני בקרים הביאו והותר, שנאמר (שמות לו) והמלאכה היתה דים, נכנס משה אצל בצלאל ראה שהותיר מן המשכן אמר לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולם עשינו את מלאכת המשכן והותרנו מה נעשה בנותר, אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות, הלך משה ועשה בהן כיון שבא ליתן חשבון אמר להם כך וכך יצא למשכן וביתר עשיתי משכן לעדות, הוי אלה פקודי המשכן משכן העדות .

⁹ משלי פרק כח פסוק כ: איש אמונות רב-ברכות ואץ להעשיר לא ינקה:

¹⁰ שמות פרק לה פסוק כא: ויבאו קל איש אשר נשא לו וכל אשר נדבה רוחו אלו הביאו את-תרומת יקוק למלאכת אהל מועד וכל-עבדתו ולבגדי הקדש:

¹¹ שמות פרק לו פסוק ז: והמלאכה היתה דים לכל-המלאכה לעשות אתה והותר: o רביעי

¹² שמות פרק לו פסוק ג: (ג) ויקחו מלפני משה את קל-התרומה אשר הביאו בני ישראל למלאכת עבדת הקדש לעשות אתה והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר:

¹³ שמות פרק כה (תרומה): (א) וידבר יקוק אל-משה לאמר: (ב) דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי:

¹⁴ שמות פרק לו פסוק ד: ויבאו קל-החכמים העשירים את קל-מלאכת הקדש איש-איש ממלאכתו אשר-המה עשים:

וזהו פירוש הפסוקים הנ"ל; אלה פקודי המשכן משכן העדות, ונאמר אלה פוסל את הראשונים, רצה לומר כנ"ל, שצריך האדם לפסול מעשיו הראשונים²² שלמד עד עתה מצות המשכן, וצריך עתה מְהַדָּשׁ ללמוד מעשי המשכן כדי שימצא במעשי המשכן מה שפקד משה רבינו ע"ה בתורה במעשי המשכן, וזהו אשר פוקד על פי משה רצה לומר, מעשי המשכן נגזו בתורה על פי משה שרצה לומר על פי דיבורו ממש, שאמר להקב"ה: רבונו של עולם מה נעשה בנותר, ואמר לו הקדוש ברוך הוא: ובנותר תעשה משכן לעדות, רצה לומר תגנוז בתורה, וזהו עשה על פי משה עבודת הלויים רצה לומר, שזהו עבודת הצדיקים הנלויים אל ה' בעבודתם - שממשיכים על עצמם על ידי התורה הקדושה בעת לימודם השראת אלהותו יתברך שמו. וזהו עבודת הלויים ביד איתמר רצה לומר, על ידי לימודם; כי איתמר הוא לשון לימוד, כמאמרם בגמרא אֵיתָמַר שהוא לשון לימוד. בן אהרן הכהן שהיה במדרגת בן אהרן הכהן, שעל ידי לימוד תורתו יהיה מתלמידיו של אהרן הכהן, לאהוב שלום ורודף שלום - אז יהיה יכול בעת לימודו בפרשיות המשכן להמשיך היחודים והאורות שגזו משה בפרשיות אלו.

וּבַהֲעֹלֹת הָעֲנָן מַעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מִסְעֵיהֶם. וסמיך ליה וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. יש לרמוז הסיום של זה הספר עם ההתחלה של הספר ויקרא כן; כי רמוזנו לעיל בפרשת תרומה על פי הקדמה כוללת שכתבנו הרבה פעמים בסדרות אלו, כי כונת המשכן היה דוגמת מעשי בראשית, כדי להיות מקום להתגלות השכינה בתחתונים, על כן היה נעשה על ידי בצלאל שהיה יודע לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ. עיין לעיל בכוננת הקרשים, שהיו מ"ח קרשים, כי היה כוננתו להמשיך כל י"ב צירופי הוי"ה ב"ה, כי יש י"ב צירופי הוי"ה נגד י"ב שְׁבֻטֵי יִה, והי"ב צירופים הם נגד י"ב חדשי שנה, על כן אנו צריכים לכוין בכל ראש חדש צירוף אחד השייך לאותו חדש. ובי"ב שמות הויות יש מ"ח אותיות, על כן היה מ"ח קרשים במשכן להמשיך כל הי"ב צירופים של י"ב שבטים. ומשה רבינו ע"ה היה כללות כל ישראל כי היה דעת כל ישראל, על כן נוכל לומר כי הוא נגד חדש העיבור, כי חדש העיבור הוא כוללת כל השנה, כי חדשי העיבור הם כדי להשוות שנות הלבנה עם שנות החמה, ומשה היה פני חמה. וגם נקרא 'חדש העיבור' כי בעיבור כלול כל הולד, כמו 'אשה עוברת', ובמשה היה כלול כל ישראל בסוד העיבור, על כן אמר (במדבר יא יב) הָאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה.

על כן מרמז סיום הספר הזה בכל מסעיהם ויקרא, אותיות של שלשה ראשי תיבות אלו עולים מ"ח לרמוז שבמעשי המשכן היה כלול הי"ב צירופים של השבטים עם משה רבינו הכולל כולם, העולים למ"ח אותיות, ואלי"ף של ויקרא עם מ"ח אותיות עולה מ"ט, לרמוז על משה רבינו שנתגלו לו מ"ט שערי בינה, ולכן אלי"ף זעירא - לרמוז, שבשער הנו"ן אין לו השגה. ויש עוד לרמוז בסיום זה הספר, כי ראשי תיבות וסופי תיבות של בכל מסעיהם עולים בגימטריא יב"ק שהם השמות הקדושים אהי"ה הוי"ה אדני"י, לרמוז שהשלשה שמות אלו האירו לישראל בכל מסעיהם, ודו"ק חסלת פרשת פקודי וספר שמות חזק ונתחזק

²² מאור ושמש בראשית פרשת נח: וזה פירוש הפסוק אלה תולדות נח וגו' רצה לומר, שְׁפָסַל מעשים ראשונים בכל יום ויום להתחזק עצמו יותר בעבודתו, מחמת איש צדיק תמים היה בדורותיו רצה לומר, שראה בכל יום ויום שדורותיו מרשיעים יותר, על כן פסל הראשונים, והתחזק עצמו כְּקִדְמָם, להצטדק יותר ויותר, כי חשב בעצמו אולי מחמת מעשיו עדיין אינם כהוגן, על כן הדור מתמוטט, ועל כן התחזק יותר בצדקתו, וקל להבין.